

**“TIQXMMI” MILLIY TADQIQOT UNIVERSITETINING
QARSHI IRRIGATSIYA VA AGROTEXNOLOGIYALAR INSTITUTI**



“FAN, INNOVATION TEXNIKA VA TEXNOLOGIYALARNING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI”

RESPUBLIKA ILMIIY-AMALIY ANJUMANI

II Qism



**SMART
AGRICULTURE**



QARSHI 2023

3. Сурков Е.Н. Процесс антиципации в деятельности человека: Автореф. ... дисс. д-ра пед. наук. - Л.: ЛГУ, 1985. – 40 с.
4. Загвязинский В.И. Педагогическое предвидение -М.: Знание, 1987. – 77 с.

KREDIT-MODUL TIZIMI VA UNDA MUSTAQIL TA'LIM OLISH METODIKASI

Mehrochev B.B. - Qarshi irrigatsiya va agrotexnologiyalar instituti

Abstract. Ma'lumki, har bir sohada bo'lgani kabi ta'lim tizimida ham ko'plab islohotlar amalga oshirilmoqda. Natijada ta'lim tizimiga kredit-modul tizimi kirib keldi. Bu tizimida talabalarning mustaqil ishining asosiy va yordamchi tushunchalari ishlab chiqildi hamda ularda fan bo'yicha mustaqil bilim olishga bo'lgan qiziqishlari chuqurlashtirildi.

Kalit so'zlar: kredit soati, kredit moduli, mustaqil ta'lim, referat, insho, nostandart test, hisob-grafik ishlar

1869-yilda Garvard universiteti prezidenti, amerikalik ta'limning taniqli arbobi Charlz Uilyam Eliot “kredit soati” tushunchasini kiritdi.

"Kredit soati" tizimi birinchi marta AQShda paydo bo'ldi va takomillashtirildi. AQSHda bakalavr darajasini olish uchun 4 yilda kamida 120 kredit-soat, magistratura uchun 1-2 yilda mos ravishda 30-60 kredit-soat, 3 yilda esa 60-90 kredit-soat to'plash talab etiladi.

Kredit tizimining evropacha varianti ECTS deyiladi. Bu tizim evropa talabalari va umuman, Boloniya jarayonida ishtirok etuvchi davlatlar uchun katta afzalliklarni taqdim etadi.

Ta'lim jarayonini tashkil etishning kredit-modul tizimi modulli ta'lim texnologiyalari va ta'lim bo'linmalarining kreditlari yoki kreditlari kombinatsiyasiga asoslangan o'quv jarayonini tashkil etish modelidir.

Ta'lim jarayonini tashkil etish va amalga oshirish ko'p qirrali va murakkab harakat va o'zaro ta'sir tizimidir.

Kredit-modul tizimida uning ikkita xususiyatiga e'tibor beriladi:

- talabalarning mustaqil ishi bo'yicha;
- o'quv jarayonini tashkil etishning kredit-modul tizimini va talabalarning o'quv yutuqlarini baholashning reyting tizimini amalga oshirish.

Nyu-Brunsvik universiteti professori, t.f.n. Vohid O'rinov O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim muassasalarida ECTS kredit-moduli tizimi bo'yicha qo'llanmada kredit ta'lim tizimi, o'lchov birligi, o'quv yuklamasi, auditoriya va mustaqil soatlar haqida fikr-mulohazalari keltirilgan. Uning fikricha, “Talabani o'quv yuklamasi shu tarzda auditoriya va mustaqil o'quv soatlariga bo'linadi, oliy ta'lim muassasalari kutubxonalaridagi sharoitlarni yaxshilash, keng o'quv zallarini tashkil etish, chet tillarida nashr etilgan nufuzli kasbiy adabiyotlarni ommaviy tarzda tarjima qilish, ya'ni, sifatli ta'lim ko'lamini yanada kengaytirish zarur”.

Olim va amaliyotchilar tomonidan oliy ta’lim muassasalari talabalarining mustaqil ishini tashkil etish muammosiga katta e’tibor qaratilayotganiga qaramay, hali ham o’ylab ko’rilishi va echimini kutayotgan muhim masalalar mavjud. Yu.Miroshnichenko va O.Troyan tomonidan ta’kidlanganidek, oliy o’quv yurtlari talabalarining mustaqil ishini tashkil etish maqsadi va uni amalga oshirish yo’llari o’rtasidagi ochilmagan aloqalar va munosabatlar; ta’limning kredit-modul tizimi sharoitida talabalarining mustaqil ishlarini tashkil etishni har tomonlama nazariy tushunish va asoslash; talabalarining mustaqil ta’lim faoliyati samaradorligini oshirish nuqtai nazaridan rag’batlantirish masalalari; talabalar tomonidan tarbiyaviy ishning oqilona usullarini o’zlashtirish; mustaqil ta’lim ko’nikma va malakalarini shakllantirish o’ta muhim masala hisoblanadi.

Kredit-modul tizimi ta’limni tashkil etish jarayoni bo’lib, modul texnologiyalari majmui va kredit o’lchoviga asoslangan baholash modelidir.

Modul - bu o’quv rejasining bir qismi bo’lib, unda bir nechta fanlar va kurslar o’rganiladi. Bu talabalarining ma’lum bilim va ko’nikmalarni egallashiga, analitik va mantiqiy kuzatishga qaratilgan bir necha fanlar (kurslar) majmuidir. Bunda o’qituvchi o’quv jarayonini tashkil qiladi, jonli, video va audio ma’ruzalar o’qiydi, talaba faoliyatini muvofiqlashtiradi va nazorat qiladi. Talaba fanni mustaqil o’rganadi va berilgan topshiriqlarni bajaradi.

Xorijiy tajribaga ko’ra, kredit-modul tizimida o’quv jarayoni har semestrda 2-4 moduldan iborat. Modulda to’plangan fanlar osondan murakkabga, nazariy-uslubiy fanlardan amaliy fanlarga va mantiqiy jihatdan bir-birini to’ldirish tamoyili asosida shakllantiriladi. Talaba mutaxassis bo’lishi uchun nafaqat axborotni egallashi, balki uni qayta ishlay olishi va amaliyotga tadbiiq eta olishi ham zarur.

Oliy ta’lim muassasalarida 1 kredit bo’yicha o’quv yuklamasi 30 soat etib belgilangan bo’lib, shundan 12 soati ($30 \cdot 40\% = 12$) auditoriya soati, 18 soati ($30 \cdot 60\% = 18$) talabaning mustaqil ta’lim soatiga to’g’ri keladi. Agar ushbu taqsimotdan kelib chiqib 6 kreditli dars yukini aniqlasak, talaba 72 soat ($((30 \cdot 6) \cdot 40\% = 72)$) auditoriya mashg’ulotlariga, 108 soat ($((30 \cdot 6) \cdot 60\% = 108)$) o’tkazishi kerak bo’ladi.) uyda va kutubxonada mustaqil o’quv yuklamasini bajarishi kerak bo’ladi.

Mavzularni mustaqil o’rganish uchun talabalarga quyidagi turdagi topshiriqlarning berilishi ularning o’z ustida ishlashiga imkon beradi.

Referat tayyorlash. Mavzu bo’yicha ma’lumotlar konspekt shaklida taqdim etiladi. Titul varag’ida oliy ta’lim muassasasining nomi, fakultet va talaba guruhi, talaba familiyasi, ismi, referat mavzusi va yili, bajaruvchi va qabul qiluvchi yoziladi.

Masalan:

Mavzu nomi

Kirish

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili.

Mavzuni adabiyot va elektron manbalarda yoritish va solishtirish rejalar asosida

Xulosa .

Ilovalar

Kirish qismida mavzuning dolzarbligi va ahamiyati, referatning maqsad va vazifalari yoritilgan, keyingi qismda asosiy adabiyotlarda keltirilgan ma'lumotlar, undan so'ng esa bir nechta adabiyotlar solishtirilib, bir-biriga zid tushunchalar muhokama qilinadi. Xulosa qismida referat haqida qisqacha ma'lumot beriladi. Referatning oxirgi sahifasida foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati mavjud. Referatning barcha varaqlari raqamlangan.

Insho yozish. Mavzu to'liq o'qiladi, material imkon qadar o'zlashtiriladi, mavzu mazmuni o'z so'zlari asosida yoziladi. Qo'lyozma ham, elektron variant ham hisobga olinadi.

Multimedia taqdimotini tayyorlash. Bunda PowerPoint dasturi asosida mavzu bo'yicha elektron taqdimotlar tuziladi. Oddiy taqdimot audio, video va animatsiya bilan boyitiladi. Matnlar audio format orqali tushuntiriladi.

Case Study: Talabalar uchun qo'llanma:

1. Manbalarda keltirilgan ma'lumotlarni diqqat bilan o'qing.
2. Tushunchalarni farqlang.
3. Olingan ma'lumotlarga asoslanib, vaziyat savollariga javobingizni tuzing.
4. Javob variantingizni kichik guruhning boshqa vakillari bilan muhokama qiling va umumiy javob variantini tuzing

Ishni hal qilish jarayoni. Manbalarda keltirilgan ma'lumotlarni diqqat bilan o'qiydi, tushunchalarni farqlaydi, olingan ma'lumotlar asosida vaziyat savollariga javob variantini yaratadi, kichik guruhning boshqa vakillari bilan javob variantingizni muhokama qiladi va umumiy javob variantini shakllantiradi.

Talabaning o'qituvchi rahbarligidagi mustaqil ishi tomonidan berilgan turga ko'ra mustaqil ishning bajarilishi har bir fan bo'yicha dasturda ko'rsatiladi va talabalarga ushbu mustaqil o'quv topshirig'ini bajarish topshiriladi.

Kredit-modul tizimida talabalarning mustaqil ishlariga 50-60% ajratiladi, bu esa ulardan o'z ustida ko'proq ishlashni talab qiladi.

Talabalar mustaqil ishining maqsadi nafaqat o'z bilimlarini mustaqil ravishda boyitish va ilmiy axborotlar oqimida erkin fikrlash qobiliyatini rivojlantirish, balki kelajakda o'z-o'zini o'rganish va o'z-o'zini anglash uchun zarur shart sifatida harakat qilishdir

Foydalanilgan adabiyotlar

1.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-5847 farmoni “O'zbekiston respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida”

2.Vazirlar Mahkamasining 824-sonli qarori. Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonini tashkil etish bilan bog'liq tizimni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida

3.G.Anorqulkova, A. Karimov.Xorijiy mamlakatlar ta'lim tizimining o'ziga xos yo'nalishi uslub va tahlili. Xalq ta'limi ilmiy metodik jurnali. 2017-yil. 3-son.

4.Afanasiev, Yu. A., & Kazanskaya, O. V. (2021). Elements of the information learning environment at NSTU. *Open distance education*

5.Nazarov, S. A. Pedagogical modeling of the personality-developing information and educational environment of the university

6. Grigoriev, S. G., & Grinshkun, V. V. (2008). Informatization of education should become a separate area for teacher training. *Bulletin of the Moscow City Pedagogical University. Ser. Informatics and informatization of education*

7. Ikromov A.B., Mxmudov S.Y., Anorqulova G.M. Germaniya: Ta’lim, ilmfan (metodik qo`llanma. Kasb mahorati jurnali -2004-yil. 2 son.3. “Oliy ta’lim muassasalarida talabalar bilimini nazorat qilish va baholash tizimi to’g’risida”gi Nizom. – Toshkent, 2018-yil

8. Sherzod Mustafaqulov, Mansur Sultanov. Why is it necessary to switch to the credit-module system? Purpose, essence and advantage. People's word newspaper. 05 August 2020

9. Usmanov B.SH., Khabibullaev R.A. Organization of the educational process in higher educational institutions in the credit-module system. "Tafakkur" publishing house. Tashkent - 2020.

THE ROLE OF LITERATURE IN TEACHING ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE

Meylikova Farangis Asqar qizi

Karshi Irrigation and agrotechnological Institute, teacher

Farangisasqarovna9@gmail.com

Abstract: Literature plays an important role in teaching four basic language skills like reading, writing, listening and speaking. However, when using literature in the language classroom, skills should never be taught in isolation but in an integrated way. Teachers should try to teach basic language skills as an integral part of oral and written language use, as part of the means for creating both referential and interactional meaning, not merely as an aspect of the oral and written production of words, phrases and sentences.

Аннотация: Литература играет важную роль в обучении четырех основных языковых навыков, таких как чтение, письмо, аудирование и речь. Однако при использовании литературы в языковой аудитории навыки никогда не должны преподаваться изолированно. Учителя должны стараться преподавать базовые языковые навыки как неотъемлемую часть устного и письменного языка, а также создавать интерактивный смысл.

Key words: imaginative literature, reading, foreign language, integration

Ключевые слова: художественная литература, иностранный язык, чтение, интеграция

**Kalit so`zlar:** tasavvuriy adabiyot, kitob o`qish, xorijiy til, integratsiya

Reading will never lose its relevance, as a kind of intellectual activity, as a means of spiritual and moral education and as a source of aesthetic pleasure. Therefore, the use of the grandiose possibilities of the book in the study of a foreign language is conditioned. In the classes on extracurricular reading, strengthening of interdisciplinary ties takes place through acquaintance with classics and contemporary authors of the country of the studied language, with their works

46.	Keldiyorov R.N. Ochilov J.R.	Oliy ta’lim muassasalarida mustaqil ta’limni tashkil etish metodikasi	468
47.	Kubayeva Y.I.	Boshlang’ich sinflarda raqamli texnologiyalarni joriy etishning o’ziga xos xususiyatlari	470
48.	Mahmadaminov M.	Stylistic devices used in literature	474
49.	Mahmajonova M. Abdullayeva G.	Bo’lg’usi o’qituvchilarni madaniyatlararo kompetensiyasini media- matnlar yordamida takomillashtirishning mazmun va mohiyati	481
50.	Mamajonova Sh.K.	“Kognitiv psixoterapiya yo’nalishida ilmiy faoliyat olib borgan psixolog olimlar” mavzusini o’qitishda interfaol metodlardan foydalanish	486
51.	Mamatqulov Sh.N.	O’qitishda pedagogik texnologiyalar va ilm-fan masalalari	489
52.	Maxmonov U.A.	Fanning o’quv-metodik ta’minoti va uning komponentlari	494
53.	Maxmonov U.A.	Kredit-modul tizimi: jahon tajribasi va o’zbekiston	497
54.	Maxsudov P.M.	Bo’lajak professional ta’lim o’qituvchilarida texnologik faoliyatni shakllantirish	506
55.	Mehrochev B.B.	Kredit-modul tizimi va unda mustaqil ta’lim olish metodikasi.	509
56.	Meylikova F.A.	The role of literature in teaching english as a foreign language	512
57.	Meyliyev X.	O’zbekistonda yuridik xizmat faoliyati va uning maqsad va vazifalari	516
58.	Mingyasharova S.A.	O’quv jarayoni - muhandislarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirishning muhim omili	519
59.	Mingyasharova S.A. Mamanov J.H.	Bo’lajak informatika fani o’qituvchilariga mutaxassislik fanlarini o’qitishda pedagogik texnologiyalardan foydalanish	521
60.	Mingyasharova S.A.	Oliy ta’lim jarayonida bo’lajak muhandislarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning metodlari	524
61.	Mirpayazova S.Z.	Oliy harbiy ta’lim muassasalarida xorijiy tillarni o’qitishning dolzarb masalalari	529
62.	Muhamadiyeva N.Q.	Milliy hunarmandchilikni o’qitishda pedagogik texnologiyalar	532
63.	Мукумова Д. И.	Собственное отношения к самому себе и Социально-педагогическое воспитание	536
64.	Muqimov B.R. Raximov L.B.	Talabalarning didaktik kompetensiyasini shakllantirish pedagogik muammo sifatida	540
65.	Muqimov B.R.	Mustaqil ish jarayonida talabalarning didaktik kompetensiyasini interfaol ta’lim metodlari asosida takomillashtirishning pedagogik va didaktik shart-sharoitlari	546
66.	Mustafoeva D.A. Mamatalieva M.I.	O’qitishda innovatsion ta’lim jarayonlarini tashkillashtirish.	552
67.	Mustafoeva D.	Pedagogik texnologiyalarning ta’lim jarayonidagi o’rni	555
68.	Nafasov G.A.	Development of logical thinking of future mathematics teachers in a credit-modular setting	559
69.	Nafasova G.B. Pardayeva E.R.	Bo’lajak mutaxassislarni tayyorlashda mustaqil ta’limning ahamiyati	563